

Asako Yuzuki

Boter

Vertaald uit het Japans door Maarten Liebregts

Nijgh & Van Ditmar
Amsterdam

I

Zover het oog reikte strekte een rij hoge, smalle ecrue nieuwbouwwoningen zich uit langs de zacht glooiende heuvel.

De goed onderhouden straten gaven een uniforme indruk, waardoor Rika het idee kreeg dat ze al een poos in rondjes liep. De nijngel aan het tot op het bot verkleumde vinger-topje van haar rechterhand was ver omhooggekruld.

Het was de eerste keer dat ze op dit station langs de Den-en-toshi-lijn was uitgestapt. Dit stadsdeel in een buitenwijk was speciaal ontworpen als kind- en gezinsvriendelijke modelzone en had absurd brede wegen, wellicht omdat het was aangelegd voor huishoudens die in het bezit zijn van een auto. Rika Machida volgde de kaart die op haar smartphone werd weergegeven terwijl ze rond het station liep. Het was hier een komen en gaan van huisvrouwen die inkopen deden voor het avondeten. Ze kon nog altijd niet wennen aan het idee dat háár Reiko in dit stadsdeel een huis had gekocht om tot haar dood te blijven wonen. Warenhuizen, familierestaurants, videotheken. Nergens waren er langgevestigde boekhandels of particuliere winkels te bekennen, waardoor je er bij wijze van spreken geen cultuur of geschiedenis kon opsnuiven.

Vorige week was Rika voor haar werk een dag afgereisd naar een zekere stad op Kyūshū om onderzoek te doen naar geruchten over het slachtoffer van een jeugddelict. Die plek,

waar ze slechts incidenteel een lokale supermarkt met haar onbekende namen en uithangborden van bijlesinstituten had aangetroffen, was een woonwijk met niets dan particuliere woningen. Ze was middelbare scholieren gepasseerd in rokken met een specifieke lengte die ze in Tokio niet eerder had gezien. Terwijl ze in haar eentje door deze stad liep, waar ze zonder dit werk nooit naartoe zou zijn gekomen, be kroop haar het gevoel dat ze zich ver verwijderde van haar dagelijks leven en het was alsof zichzelf, inclusief haar leven, oploste. De hemel had een vlakke crèmekleur gehad – als het verlengde van deze kleurloze mijmering.

Met de gedachte dat dit stadsdeel op zijn minst beschikte over een plek die haar accepteerde voor wie ze was, haspelde Rika haar wegglijdende bewustzijn naar binnen en stapte ze een winkel in, waarvan ze had besloten dat het de laatste was die ze zou proberen. Er hing een geur van gekoelde appels en vochtig karton die zo typisch is voor supermarkten. Een vrouw van middelbare leeftijd stond vlees te grillen op een hete bakplaat, en terwijl ze dat in kleine stukken sneed, moedigde ze de klanten met een schelle stem aan om het te proeven. Rika nam zonder speciale reden een portie voorverpakt varkensvlees in haar handen. Hoelang was het wel niet geleden dat ze rauwe etenswaren van zo dichtbij had gezien? Het zoete, perzikroze vlees – koud en vochtig – stond in schril contrast met de witglanzende vetranden.

Nadat Rika Futako-Tamagawa was gepasseerd, had ze via LINE appcontact gehouden met Reiko. Ze had Reiko's aanbod om haar op het station te komen ophalen afgeslagen, en gevraagd of ze onderweg nog iets voor haar kon meenemen. Rika was die dag in de vroege uurtjes thuisgekomen, en nadat ze de hele ochtend als een blok had geslapen, had ze een douche genomen en had ze een digitaal publicatievoorstel afgerond. Ze had een afspraak gehad met een columnist die bezig was met een seriepublicatie, en toen ze zag dat het tijd

was om te vertrekken, had ze het gesprek snel afgerond om vervolgens de trein in te springen. Ze had geen moment tijd gehad om boodschappen te doen. Reiko en zij waren harts-vriendinnen, maar toch voelde Rika zich er rot over dat ze niet eens een kleinigheidje had meegenomen voor het pasgetrouwde stel. Ze kreeg vrijwel direct een antwoord voorzien van een sticker van een konijntje. Dit soort speelsheid was iets wat Reiko sinds ze verleden jaar haar baan had opgezegd eindelijk had hervonden.

OKÉ, DAN GA IK GRAAG OP JE AANBOD IN. MOCHT JE HET TEGENKOMEN, ZOU JE DAN BOTER VOOR ME WILLEN MEENEMEN? DOOR HET BOTERTEKORT DEZE WINTER IS HET NAMELIJK MOEILIK VERKRIJGBAAR. MAAR HET IS ECHT GEEN RAMP ALS JE HET NIET KUNT VINDEN. IK HEB LIEVER DAT JE SNEL HIER BENT.

De zuivelafdeling was gehuld in een serene gele gloed. Ongeveer de onderste vijf rijen van het schap waren leeg en afgeplakt met een stuk papier: VANWEGE SCHAARSTE GELDT ER OP DIT MOMENT EEN MAXIMUM VAN ÉÉN PAKJE BOTER PER KLANT.

Ze was drie supermarkten afgegaan, maar overall was het hetzelfde verhaal. Het is niet anders, dacht Rika, ze pakte van de verschillende soorten voorradige margarine een variant die zijn volle smaak benadrukte en het meest in de buurt kwam van boter, en begaf zich onverwijld naar de kassa.

Reiko's nieuwe woning lag aan een zacht glooiende heuvel op ongeveer vijf minuten lopen van het station. Het gebouw met drie woonlagen, dat elke vierkante centimeter van het perceel van nog geen honderd vierkante meter ten volle benutte, was niet te onderscheiden van de andere huizen die eromheen stonden, en op de parkeerplaats stond een Toyota die zó perfect in het plaatje paste dat hij ervoor op maat gemaakt leek te zijn. Op de korte helling die van de poort tot de voordeur liep, stonden rijen volle plantenbakken met een variëteit aan

bloemen – madeliefjes, viooltjes – en ook de deur was versierd met een krans van hulst. Pas toen Rika op de intercom drukte, blies ze haar adem uit.

‘Welkom! Waah, Rika, dat is lang geleden!’

De voordeur was nog niet open of Reiko vloog met een schort om naar buiten en sloot Rika in haar armen. Ook Rika sloeg op haar beurt volkomen natuurlijk haar armen om Reiko’s slanke schouders. Met haar een meter zesenzestig en lange ledematen kon ze de kleine, tengerere Reiko volledig omsluiten. Haar kenmerkende geur van viooltjes steeg op uit haar haar. Plotseling sprongen de tranen in Rika’s ogen. Misschien had ze gesnakt naar zo’n rechtstreekse uiting van genegenheid en naar de warmte van een menselijk lichaam.

Deze verwelkoming was absoluut niet overdreven. Hoewel de twee in hun studententijd praktisch elke dag met elkaar waren opgetrokken, was het ondertussen alweer een half jaar geleden dat ze elkaar hadden gezien. Zelfs nu Reiko was gestopt met werken, was het vanwege Rika’s drukke baan lastig om een moment te vinden waarop ze allebei konden. Rika had twee vrije dagen per week, op dinsdag en woensdag, maar haar jongere collega was zowat de enige van haar werk die die dagen ontspannen doorbracht. Zo had Rika ook vandaag, op haar vrije woensdag, een werkoverleg gehad en moest ze hierna weer terug naar kantoor om wat uitzoekwerk te doen.

Van achter uit het huis zweefde de lucht van zoete dashi en gegrilde kaas hun tegemoet, vermengd met een houtgeur die zo eigen is aan nieuwbouwwoningen. Ze verruilde haar schoenen voor de warme pantoffels die Reiko haar aanbood, en nadat Reiko haar trenchcoat van haar had aangenomen, liep ze door de gang over het gladde, krasvrije parket in de richting van een vertrek dat in een oranjeachtige gloed baadde. De woonkamer van zo’n zestien vierkante meter, met de eetkeuken en suite, was ontzettend doorsnee, maar dankzij de

gordijnen en de zitbank met Liberty-print, de antiek ogende, veelvuldig gebruikte, diepbruine servieskast en boekenkast en de collage van een onbekende artiest aan de muur, had het dezelfde knusse, zolderkamerachtige sfeer als het appartement in Oyamadai waar Reiko vroeger in haar eentje had gewoond.

De geur van de viooltjes werd nog sterker. Het was typisch iets voor Reiko om geen enkele foto van haar bruiloft of huwelijksreis in huis te hebben staan, en toch straalde haar woning een ongedwongen sfeer uit. Nu Rika erover nadacht: Reiko had überhaupt nooit iets met foto's gehad.

Rika gorgelde, waste haar handen bij de wastafel en veegde de waterdruppels van haar gezicht en handen met een van de zachte gastendoekjes die – als was het de omkleedruimte van een hotel – netjes naast elkaar in een mandje lagen. Ze hadden de milde geur van wasverzachter, en hoewel dit soort zaken haar normaal gesproken niet interesseerden, kreeg ze nu zin om te vragen welk merk Reiko gebruikte.

‘Sorry trouwens. Ik ben al te laat en dan kon ik ook alleen nog maar deze vinden.’

Teleurgesteld in zichzelf haalde ze de ‘volle margarine met 50% boter’ uit de plastic boodschappentas en liet hem zien.

‘Waah, held! Dank je wel,’ zei Reiko en ze liep naar de koelkast om hem op te bergen.

Eerlijk gezegd wist Rika niet precies wat het verschil in smaak was tussen boter en margarine. ‘Ik heb rondjes gelopen om alle supermarkten in de buurt af te gaan, maar uiteindelijk hadden ze alleen margarine...’

‘O sorry! Maar, rondjes lopen... boter... Precies zoals in *Sambo, het kleine zwarte jongetje*’. Gniffelend huppelde Reiko naar de boekenkast, trok er een boek met een knalrode kaft uit en reikte het haar aan.

Rika meende zich te herinneren dat ze *Sambo, het kleine zwarte jongetje* op de kleuterschool had gelezen. Ze wist nog

maar half waar het prentenboek over ging. Wel herkende ze het levendige kleurgebruik en de strakke lijnen.

‘Als ik tegenwoordig een prentenboek tegenkom dat me wel wat lijkt voor ons toekomstige kind, dan koop ik het. De laatste tijd zijn ze namelijk binnen de kortste keren niet meer leverbaar. *Sambo, het kleine zwarte jongetje* is vanwege zijn representatie van zwarte mensen vrijwel niet meer in omloop. Al moet ik zeggen dat ik het verhaal totaal niet racistisch vind.’

Door de manier waarop ze erover sprak, voelde het voor Rika alsof Reiko’s kind al op deze aardbol rondliep. Wellicht waren ze gewoon met zijn allen aan het wachten tot het in deze kamer verscheen. Reiko’s gynaecoloog had gezegd dat het feit dat Reiko de eerste twee jaar van haar huwelijk niet zwanger raakte te maken had met overmatige stress die ze ervoer door een hectische werkomgeving. En het was in de zomer van vorig jaar dat Reiko haar baan, waar ze niet zomaar tijd kon vrijmaken om naar haar ziekenhuisafspraken te gaan, zonder aarzelen had opgezegd.

Rika keek heimelijk naar haar vriendin die het prentenboek met plezier doorbladerde.

Ze vertoonde nog steeds geen tekenen van zwangerschap, toch had Reiko al een moederlijke rust over zich. Haar make-uploze huid en haar haar hadden niet alleen een gezondere glans vergeleken met toen ze nog werkte, ook haar bruine ogen straalden, haar lippen waren vol als bloemblaadjes, en ze zag er ontspannen uit. Haar slanke benen, die onder haar rok met bloemetjespatroon uitstaken, waren gehuld in een donkerblauwe legging, met daaroverheen wollen beenwarmers. Haar outfit had een nonchalance – niet te vergelijken met de onberispelijke kleding die ze had gedragen in haar tijd als pr-dame voor een grote filmmaatschappij – maar ademde een charmante sfeer die in de verte aan Parijs deed denken. Door haar meisjesachtige figuur zou je haar jonger schatten dan de drieëndertig jaar die ze telde, dezelfde leeftijd als Rika.

Reiko's resolute besluit om haar baan op te zeggen was in eerste instantie niet in goede aarde gevallen bij Rika. Afgezien van het feit dat ze het zonde vond van Reiko's competenties kon Rika er niet goed van slapen omdat ze zich door haar vriendin in de steek gelaten voelde. Ze hadden er zelfs een paar keer ruzie over gehad aan de telefoon.

Over Reiko's smalle schouder las Rika mee in het prentenboek, en het was alsof ze werd teruggebracht naar haar studententijd, de tijd waarin ze elkaar in de collegezalen lieten meekijken in hun aantekeningen of lesboeken.

In dit verhaal stuit het zwarte jongetje Sambo in de jungle op een aantal tijgers, die hem van zijn kleding en spulletjes beroven. Terwijl de tijgers met elkaar wedijveren over wie de mooiste is, bijten ze in elkaars staart, lopen in een kringetje rond een boom, tot ze na verloop van tijd vloeibaar worden en in gele boter veranderen. Sambo's vader ziet de boter toevallig liggen en neemt die mee naar huis, waar de tijgers als pannenkoeken in de magen van het voltallige gezin van Sambo verdwijnen. Het is een lichtzinnig maar tegelijkertijd ietwat wreed verhaaltje.

'Vind je Sambo's familie sluw? Ergens vind ik de tijgers maar zielig.'

'Hoe bedoel je? De tijgers zijn toch de slechteriken? Het waren toch de tijgers die Sambo in eerste instantie wilden opeten? De boodschap die je eruit moet halen is volgens mij dat zij die uit ijdelheid en volledig in beslag genomen door competitie hun eigen graf graven, niet deugen.'

Terwijl de twee met elkaar kibbelden, hoorde Rika de deur opengaan.

'O Rika, je bent er al. Leuk je weer te zien!'

Ryōsuke kwam onvoorstelbaar vroeg thuis van zijn werk, vond Rika. Hij werkte op de salesafdeling van een middelgrote snoepfabrikant. Ryōsuke was in zijn studententijd quarterback geweest in een Americanfootballteam, en had dan ook

een indrukwekkend goede lichaamsbouw. Karakteristiek aan hem waren ook zijn schijnbaar zorgeloze, smalle ogen die altijd lachten en zijn rode wangen die gloeiden als die van een kind, en op het eerste gezicht leken hij en Reiko niet dezelfde taal te spreken en weinig met elkaar gemeen te hebben.

De twee hadden elkaar leren kennen tijdens een promotietour van een film, waarin ze exclusief gebakjes met een afbeelding van de heldin erop zouden verkopen in de bioscopen. Ze hadden hier meerdere malen werkoverleg over gepleegd. Reiko was de eerste geweest die gevoelens voor Ryōsuke kreeg. Blijkbaar had ze aan één blik genoeg gehad om te weten dat hij de ware was. Ook Ryōsuke – aanvankelijk met stomheid geslagen door hoe Reiko, die onbereikbaar leek voor iemand van zijn kaliber, vol voor hem ging – begon zijn hart voor haar te openen naarmate hij haar introverte en pure kant beter leerde kennen. Hij was opgegroeid met drie broers en zussen, had een goede band met zijn ouders, die een kroeg uitbaatten in Saitama, en had aan zijn groothartige uitstraling genoeg om Reiko voor zich te winnen.

De afgunst jegens hem, waardoor Rika eerst werd geplaagd, was nu volledig weggeëbd. (Al moest ze toegeven dat het had gevoeld alsof haar een deel van zichzelf werd ontnomen toen ze Reiko in haar trouwjurk zag.)

Reiko zette de ene schaal na de andere op tafel, elk van een uniek type aardewerk met dito design, waarna ze aan de avondmaaltijd begonnen: bagna cauda met een rijke ansjovissaus en een overvloed aan gestoomde wintergroenten, dungesneden gekookt gepekeld varkensvlees, een sojamelkgratin met prei, rijst met oesters gekookt in een aardewerken pot en misosoep.

Elk gerecht liep over van de kracht waarover seizoensgebonden ingrediënten beschikken, en ze mochten weliswaar licht gekruid zijn, toch proefde Rika hun diepe, rijke smaken. Waren oesters nou bevorderlijk voor de vruchtbaarheid?

vroeg ze zich af terwijl ze de vanwege de sojasaus aromatisch geworden rijst die de geur van zee in zich had naar haar mond bracht, en ze wierp een blik op Reiko. Dat Rika ongebruikelijk stevige trek had, kwam vanzelfsprekend door hoe alles smaakte, maar deels ook doordat Ryōsuke's manier van eten een lust voor het oog was.

‘Zou ik nog een beetje mogen? Wat is dit varkensvlees ongelooflijk mals, zeg. Je zou het zo in een restaurant kunnen serveren,’ zei Ryōsuke vol bewondering. Met zijn ogen zo ver dichtgeknepen dat het draadjes leken reikte hij zijn lege bord aan.

Zo trots als een pauw schepte Reiko voor hem op.

Rika schaamde zich voor haar overhaaste conclusie dat dit een cultuurloos stadsdeel zou zijn. Vermoedelijk hadden de twee deze plek na grondig overleg uitgekozen door nauwgezet een toekomst te plannen op basis van Ryōsuke's jaarinkomen en bij het maken van hun keuze de hoogste prioriteit gegeven aan veiligheid en leefbaarheid. Blijkbaar had Reiko amper contact met haar ouders.

‘Het klinkt misschien cliché,’ zei Rika, ‘maar ik zou ook wel zo'n vrouw willen. Je hebt het maar getroffen, Ryōsuke.’

Ze bedoelde het niet vleidend; Rika werd ter plekke weer stikjaloers op Ryōsuke, die een onbezorgde glimlach op zijn gezicht had gekregen. Ze dacht nu te begrijpen waarom zijn huid zo'n gezonde glans had en hij zo'n frisse elegantie en ontspanning uitstraalde.

Ook op haar werk leken de getrouwde mannen van de generatie boven haar op de een of andere manier zorgeloos. Kennelijk zijn de meeste echtgenotes van die drukbezette mannen fulltime huisvrouw. Rika zelf had nooit overwogen om huisvrouw te worden, maar ze zag wat de omvang was van de onverdeelde aandacht die deze vrouwen aan hun gezin wijdden. Elke avond weer resetten ze de droesem die zich dagelijks langzaam in hun partners had opgehoopt. Als ze niet

naar dat bezinnsel omkeken, zou dat op een zeker moment hun lichaam aantasten. Een mannelijke collega die afgelopen maand plots in zijn eigen huis was overleden, woonde op zichzelf en was alleenstaand. Ze haalde zich haar eigen koude woning voor de geest waar ze al in tijden niet had schoongemaakt en die waarschijnlijk niet veel van die van hem verschilde.

‘Hé, neem de volgende keer anders je vriend mee. Ik heb Makoto nog nooit ontmoet.’

O ja, dat is waar ook, ik heb een vriend... Rika schoot bijna in de lach. Haar relatie met Makoto Fujimura, die tegelijk met haar werd aangenomen op de uitgeverij maar dan op de literatuurafdeling, was begonnen als een vriendschap en was daarom vanzelfsprekend verre van romantisch te noemen. Op weekdays liepen ze elkaar op kantoor regelmatig tegen het lijf, en als ze daarbuiten één keer per maand de nacht bij elkaar konden doorbrengen, was dat een goede maand. Maar ergens was ze ook dankbaar voor deze afstand.

‘Rika, wat eet jij zoal? Zorg je wel goed voor jezelf? Je lijkt alwéér magerder geworden. Ik las laatst ergens dat de energie-inname van Japanse vrouwen tegenwoordig nog lager ligt dan vlak na de oorlog.’

‘O, dat geloof ik graag. Ik heb zelf ook geen tijd of energie om voor mezelf te koken. Ik heb niet eens een rijstkoker. Mijn avonden zijn gevuld met borrels met bureaucraten en etentjes met mensen die ik moet interviewen.’

‘Borrels met bureaucraten... dan zul je ongetwijfeld de heerlijkste dingen eten die onze stoutste dromen overtreffen.’

Rika moest terugdenken aan de uren in het chique restaurant in Ginza waar ze als de eerste de beste hostess werd behandeld. In de veronderstelling dat vrouwelijke journalisten hen wellicht niet benaderd hebben omdat ze op zoek zijn naar materiaal voor hun reportage, maar puur uit verlangen naar

iemand van het andere geslacht, gedragen de meeste bureaucraten zich tijdens die etentjes op een denigrerende manier die hun verbazingwekkend goed afgaat.

De haast smeltende prei in de gratin smaakte opeens bitter, en Rika veranderde van onderwerp: 'Ik weet weinig van smaken af. Ik heb de smaakpapillen van een kind. Ik ben al tevreden met een bentobox van de buurtwinkel of een curry in een familierestaurant.'

Eten en mode hadden Rika altijd al koud gelaten. Maar omdat ze door haar lange gestalte snel als plomp werd gezien, lette ze er wel op dat ze nooit meer dan vijftig kilo woog. De hoge esthetische eisen van haar moeder speelden hierin misschien ook een rol. Ze probeerde 's avonds laat niet meer te eten. Ook wanneer er tijdens borrels hapjes werden gereserveerd, begon ze steevast met groente en soep. In de buurtwinkel tegenover haar kantoor waar ze minstens twee keer per dag naartoe ging, koos ze bewust voor dingen als yoghurt, salade en glasnoedels. En ter compensatie voor het feit dat ze geen tijd had om naar de sportschool te gaan, verplaatste ze zich zoveel mogelijk te voet. Ze mocht dan geen opvallende schoonheid zijn, maar dankzij haar slanke figuur kreeg ze toch regelmatig complimenten, en zelfs de fast fashion die ze zonder veel nadenken uitkoos, stond haar goed. Ze werkte in een branche waar een goed verzorgd lichaam en een mooi uiterlijk vaak hun vruchten afwerpt. Ook haar amandelogen en haar smalle, mannelijke gezicht hielpen mee. Op de middelbare meisjesschool had ze dan ook vaak genoeg brieven ontvangen van jongere leerlingen.

'Ik vind niet dat jij slechte smaakzin hebt, hoor Rika,' zei Reiko. 'Misaki zegt altijd dat ze nooit tijd had om voor je te koken, maar ze heeft je binnen haar mogelijkheden het allerbeste gegeven. Een alleenstaande moeder van een dochter... nou, ik heb zoveel meer bewondering voor haar opvoedkunsten dan voor die van mijn eigen ouders.'